

Ptak wróblowy, którego dziób charakteryzuje się dużą, „szuflową” żuchwą i proporcjonalnie małą, jak przykrywka, szczęką górną, to trznadel *Emberiza* sp. Brak kolorowego ubarwienia, szczególnie na głowie, wyklucza szatę niedorostłego/godowego samca. Przy oznaczaniu trznadli w szacie samiec/ptaków młodych ważnych cech należy szukać w rysunku na głowie (wierzch, boki i gardło), na spodzie (zasięg kreskowania i barwa), na kuprze (bardzo ważna cecha!) oraz na skrzydle. Ważny jest też odcień ubarwienia wszystkich wymienionych partii upierzenia. Nasz zagadkowy trznadel pozbawiony jest zupełnie żółci. Ta cecha wyklucza, na przykład, naszego trznadla *E. citrinella*. Trzeba jednak pamiętać, że niektóre osobniki, ale niemal wyłącznie młode, mogą być pozbawione żółci. Jeśli jednak popatrzymy na zdjęcie, to zauważymy, że przy bardzo świeżych średnich pokrywach skrzydłowych (mogących sugerować szatę młodocianą) na piersi pióra są mocno wytarte, co wskazuje na ptaka dorosłego, a tym samym na samicę. Ponadto niemal u wszystkich gatunków trznadli ptaki w pierwszej szacie mają na piersi i bokach delikatny rysunek w postaci cienkich kreseczek, podczas gdy nasz zagadkowy ptak ma rdzawe, szerokie kreskowanie, co również potwierdza wiek ptaka. Zatem młody trznadel zwyczajny, który, podobnie jak ptak na zdjęciu, ma rdzawy kuper, nie będzie miał takiego rdzawego kreskowania na bokach. Podobne jednak rdzawe kreskowanie na spodzie i rdzawy kuper ma trznadel czubaty *E. rustica*. W 1. szacie zimowej samice mogą bardzo przypominać naszego zagadkowego trznadla, jednak nie wszystkie szczegóły się zgadzają. Nasz ptak ma szeroką, szarawą brew, z lekką rdzawą domieszką nad i za okiem, podczas gdy trznadel czubaty ma brew za okiem czysto białawą bądź kremową. Ponadto nasz ptak ma szarą żuchwę, a trznadel czubaty różową. Oprócz szarej żuchwy i opisaniej brwi nasz zagadkowy trznadel charakteryzuje się ponadto kreskowaniem wierzchu głowy. Rysunek ten tworzą delikatne, ale ostre i czarne kreseczki skupione głównie na bocznym pasku ciemieniowym, jedynie z rzadkim kresieczkowaniem na środku głowy. Taki wzór różni się od trznadla zwyczajnego. Pozostałe cechy takie jak: białe gardło, czarny pasek podbródkowy i podobnie kreskowany śliniaczek, rdzawy kreskowany/plamkowany rysunek na piersi i bokach (brzuch biały), szary kark i rdzawy kuper, przy zupełnym braku żółtego odcienia, odpowiadają jedynie dorosłej samicy trznadla białogłowego *E.*

leucocephalos. To gatunek, który może być łatwo pomyłony z naszym trznadlem, z którym jest bardzo blisko spokrewniony. Warto dodać, że śpiew obu gatunków jest praktycznie identyczny. Co prawda dorosła samica ma kilka cech różniących go od trznadla zwyczajnego, jednak ptaki młode mogą być bardzo podobne do nie-żółtych-trznadli. Przy okazji porównywania cech widocznych na zdjęciu z przewodnikami warto zauważyć, iż w przewodniku Collinsa samica ma mocno brązową brew, szczególnie przed okiem, co jest odpowiednikiem rysunku na głowie dorosłego samca. W czasie pobytu w Mongolii, gdzie sfotografowałem naszego zagadkowego trznadla, widziałem bardzo wiele samic i żadna nie miała brwi ubarwionej tak, jak w cytowanym przewodniku. Warto zatem pamiętać, że ptaki namalowane nawet przez najlepszych artystów, nie koniecznie muszą odpowiadać w każdym szczególe ptakom widzianym przez nas w terenie. Dlatego tak ważne jest zauważenie pełnego zestawu cech, który pozwoli na wyeliminowanie gatunków podobnych i wskazanie gatunku właściwego. Dlatego też w opisie robionym przez nas w notatniku tak ważne jest to co widzimy, a nie to, co ptak „powinien mieć”, bo tak jest w książce. Tę dorosłą samicę trznadla białogłowego sfotografowałem 13.06.2012 w Terelji, w Mongolii.

Jan Lontkowski

Jaki to ptak? Zagadka nr 73 – *Mystery bird* 73

